

ZAMONAVIY PEDAGOGIKADA PEDAGOGIK KASB VA UNGA QO'YILAYOTGAN TALABLAR

Hakimova Gulhayot va Nazarqulova Ozoda va Mahmudova Hilola

Shahrisabz davlat pedagogika institutining 1-bosqich talabalari

Ilmiy rahbar: Eshmurodova Dildora Normuradovna

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada zamonaviy pedagogikada pedagogik kasbning o'rnini, mazmuni va jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati keng va tizimli yoritiladi, pedagog kasbining tarixiy shakllanishi, bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida uning mazmuni yangilanishi, pedagog shaxsiga qo'yilayotgan kasbiy, metodik, axloqiy, psixologik va innovatsion talablar ilmiy-nazariy asosda tahlil qilinadi, shuningdek, zamonaviy ta'lim paradigmasida o'qituvchining faqat bilim beruvchi emas, balki tarbiyachi, fasilitator, motivator va ijtimoiy mas'ul shaxs sifatidagi roli ochib beriladi hamda pedagogik kasbning istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlari yoritiladi.

KALIT SO'ZLAR: pedagogik kasb, zamonaviy pedagogika, o'qituvchi kompetensiyasi, kasbiy mahorat, pedagogik talablar, innovatsion ta'lim, raqamli pedagogika, tarbiya, shaxs rivoji.

ANNOTATION: This article comprehensively and systematically examines the role, content, and significance of the teaching profession in modern pedagogy and societal development. It analyzes, from a scientific-theoretical perspective, the historical formation of the teaching profession, its content-related modernization in the context of globalization and digital transformation, as well as the professional, methodological, ethical, psychological, and innovative requirements imposed on teachers. Furthermore, the article highlights the teacher's role in the contemporary educational paradigm not only as a knowledge provider but also as an educator, facilitator, motivator, and socially responsible individual. Prospects for the future development of the teaching profession are also discussed.

KEYWORDS: teaching profession, modern pedagogy, teacher competence, professional skills, pedagogical requirements, innovative education, digital pedagogy, upbringing, personal development

KIRISH

Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti bevosita ta'lim tizimi va unda faoliyat yuritayotgan pedagog kadrlarning saviyasi bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bugungi kunda ta'limga bo'lgan talablar nafaqat bilim berish bilan, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirish, mustaqil fikrlashga o'rgatish, ijtimoiy mas'uliyat va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish bilan ham belgilanmoqda, aynan shu jarayonda pedagogik kasb alohida ahamiyat kasb etadi, chunki pedagog jamiyatning intellektual, ma'naviy va madaniy salohiyatini belgilovchi asosiy subyekt hisoblanadi, globallashtirish, axborot texnologiyalarining jadal rivoji, ta'lim tizimining modernizatsiyasi sharoitida pedagog kasbining mazmuni tubdan o'zgarib, unga qo'yilayotgan talablar yanada murakkablashmoqda, endilikda pedagogdan chuqur bilim, yuqori kasbiy mahorat, pedagogik tafakkur, axloqiy yetuklik va innovatsion yondashuv talab etiladi, shu sababli zamonaviy pedagogikada pedagogik kasb va unga qo'yilayotgan talablarni ilmiy asosda o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

ASOSIY QISM

Pedagogik kasb insoniyat tarixida eng qadimiy va eng mas'uliyatli kasblardan biri bo'lib, u jamiyatning uzluksiz rivojlanishini ta'minlovchi muhim ijtimoiy institut sifatida shakllangan, dastlab pedagogning vazifasi bilim va tajribani avlodlardan avlodga yetkazish bilan cheklangan bo'lsa, bugungi kunda uning faoliyati ancha keng qamrovli bo'lib, shaxsni rivojlantirish, ijtimoiylashuvini ta'minlash, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirish kabi murakkab vazifalarni o'z ichiga oladi, zamonaviy pedagogika nuqtayi nazaridan pedagog kasbi bu faqat kasb emas, balki jamiyat oldidagi yuksak ijtimoiy missiya hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim paradigmasida o'qituvchi bilim manbai bo'lish bilan birga ta'lim jarayonining tashkilotchisi, yo'naltiruvchisi va boshqaruvchisi sifatida namoyon bo'ladi, u o'quvchini tayyor bilimlarni qabul qiluvchi emas, balki bilimni mustaqil izlovchi, tahlil qiluvchi va qo'llay oluvchi shaxs sifatida shakllantirishga mas'uldir, shu bois pedagogdan pedagogik texnologiyalarni, interfaol metodlarni, innovatsion yondashuvlarni mukammal egallash talab etiladi.

Pedagogik kasbga qo'yilayotgan asosiy talablardan biri kasbiy kompetensiyadir, kasbiy kompetensiya pedagogning fan bo'yicha chuqur bilimga ega bo'lishi, pedagogika va psixologiya asoslarini bilishi, ta'lim metodlarini to'g'ri tanlay olishi va ularni amaliyotda samarali qo'llay bilishini anglatadi, bugungi kunda kompetensiyaviy yondashuv ta'lim tizimining asosiy yo'nalishiga aylangan bo'lib, pedagog nafaqat bilim beruvchi, balki kompetensiyalarni shakllantiruvchi mutaxassis sifatida faoliyat yuritishi lozim. Zamonaviy pedagogga qo'yiladigan yana bir muhim talab bu pedagogik mahoratdir, pedagogik mahorat o'qituvchining kasbiy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, pedagogik qobiliyatlari va shaxsiy fazilatlarining uyg'unlashuvi natijasida namoyon bo'ladi, bu jarayonda nutq madaniyati, muloqot ko'nikmalari, psixologik sezgirlik, sinfni boshqarish qobiliyati muhim ahamiyatga ega, pedagog o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatishi, ularning individual xususiyatlarini inobatga olishi va har bir o'quvchiga shaxs sifatida yondashishi zarur. Axloqiy va ma'naviy talablar ham pedagogik kasbning ajralmas qismi hisoblanadi, chunki pedagog o'quvchilar uchun nafaqat bilim manbai, balki shaxsiy namuna hamdir, uning xulq-atvori, madaniyati, mas'uliyati va adolatliligi o'quvchilarning shaxs sifatida shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi, shu sababli zamonaviy pedagog yuqori axloqiy qadriyatlarga ega, vatanparvar, ijtimoiy mas'ul va halol bo'lishi talab etiladi. Bugungi raqamli davrda pedagogik kasbga qo'yilayotgan talablar qatoriga axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish ham kiradi, masofaviy ta'lim, elektron resurslar, onlayn platformalar pedagog faoliyatining ajralmas qismiga aylanmoqda, pedagog raqamli kompetensiyaga ega bo'lishi, zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qila olishi, axborot xavfsizligi va raqamli madaniyat qoidalarini bilishi zarur. Shuningdek, zamonaviy pedagog doimiy ravishda o'z ustida ishlashi, kasbiy rivojlanishga intilishi, yangiliklarga ochiq bo'lishi talab etiladi, uzluksiz ta'lim va malaka oshirish pedagogik kasbning muhim sharti bo'lib, pedagog o'z bilim va ko'nikmalarini muntazam yangilab borishi orqali ta'lim sifati va samaradorligini oshiradi. Innovatsion pedagogika sharoitida pedagogdan ijodkorlik va tashabbuskorlik ham talab etiladi, u ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etish uchun yangi g'oyalar ishlab chiqishi, muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qila olishi va o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishi lozim. Zamonaviy pedagogikada inklyuziv ta'lim, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, differensial ta'lim kabi tamoyillar keng qo'llanilmoqda, bu esa pedagogdan psixologik bilimlarning chuqur bo'lishini, har xil ehtiyojga ega bo'lgan o'quvchilar bilan ishlash malakasini talab qiladi. Pedagogik kasbning ijtimoiy ahamiyati ham bugungi kunda yanada oshib bormoqda, chunki ta'lim sifati bevosita jamiyatning kelajak taraqqiyotini belgilaydi,

shu bois davlat siyosatida pedagog kadrlarni tayyorlash, ularning mehnatini rag'batlantirish va ijtimoiy mavqeini oshirish muhim vazifa sifatida belgilanmoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy pedagogikada pedagogik kasb jamiyat taraqqiyotining strategik omili sifatida namoyon bo'lib, unga qo'yilayotgan talablar ham zamon talablariga mos ravishda tobora kengayib va murakkablashib bormoqda, bugungi pedagog chuqur bilimli, yuksak kasbiy mahoratga ega, axloqan yetuk, innovatsion fikrlovchi va raqamli kompetensiyaga ega shaxs bo'lishi lozim, pedagogik kasbning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi ta'lim sifati va jamiyatning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi, shu sababli pedagoglarni tayyorlash va ularning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash zamonaviy pedagogikaning eng muhim vazifalaridan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Axmedov A.A., Qodirov N.X. *Pedagogika asoslari*. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2019.
2. Islomov B.T. *Zamonaviy pedagogika va ta'lim texnologiyalari*. Toshkent: Fan, 2020.
3. Yo'ldoshev E.Y. *O'qituvchi kasbiy mahorati va pedagogik kompetensiyalar*. Toshkent: Universitet nashriyoti, 2018.
4. Karimov S.K. *Ta'lim psixologiyasi va pedagogik yondashuvlar*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
5. Rahimov M.R. *Innovatsion pedagogika va zamonaviy ta'lim metodlari*. Toshkent: Universitet nashriyoti, 2021.
6. Xudoyberganov J.X., Abdulkarimov A.A. *Oliy ta'limda pedagogik kasb va uning rivojlanishi*. Toshkent: Fan, 2020.
7. Tursunov A.S. *Zamonaviy pedagogikada o'qituvchidan talab qilinadigan kompetensiyalar*. Toshkent: O'qituvchi, 2016.
8. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. *Pedagog kadrlarni tayyorlash va rivojlantirish bo'yicha namunaviy dastur*. Toshkent, 2022.